

วุฒิสภา

๑. องค์ประกอบ

สมาชิก จำนวน ๑๕๐ คน

๒. ที่มาและวาระการดำรงตำแหน่ง

๑. มาจากการเลือกตั้งในแต่ละจังหวัด จังหวัดละหนึ่งคน รวม ๗๖ จังหวัด โดยใช้เขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง และมีวาระดำรงตำแหน่งคราวละ ๖ ปี ซึ่งไม่สามารถดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินหนึ่งวาระได้

๒. มาจากการสรรหา (จำนวนรวมหนึ่งร้อยห้าสิบคนหักด้วยจำนวนสมาชิกที่มาจากการแต่งตั้ง) (ม. ๑๑๑ วรรคหนึ่ง)

- โดยมีคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา ประกอบด้วย ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานกรรมการการเลือกตั้ง ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ประธานกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกามอบหมาย จำนวน ๑ คน และตุลาการศาลปกครองสูงสุดที่ประชุมใหญ่ตุลาการศาลปกครองสูงสุดมอบหมาย จำนวน ๑ คน โดยสรรหาภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับบัญชีรายชื่อจากคณะกรรมการเลือกตั้ง

- การสรรหา โดยคำนึงถึงบุคคลจากองค์กรต่าง ๆ ใน ภาควิชา ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาชีพและภาคอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติการตามอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา (ม. ๑๑๔ วรรคหนึ่ง)

- ให้คำนึงถึงความรู้ ความเชี่ยวชาญหรือประสบการณ์ โอกาสและความเท่าเทียมกันทางเพศ สัดส่วนของบุคคลในแต่ละภาคที่ใกล้เคียงกัน รวมทั้งการให้โอกาสกับผู้ด้อยโอกาสทางสังคม (ม. ๑๑๔ วรรคสอง)

๓. คุณสมบัติ (ม. ๑๑๕)

ของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือได้รับการเสนอชื่อเพื่อเข้ารับการสรรหา มีคุณสมบัติดังนี้

๑. มีสัญชาติไทยโดยการเกิด

๒. มีอายุไม่ต่ำกว่า ๔๐ ปีบริบูรณ์ ในวันสมัครรับเลือกตั้งหรือวันที่ได้รับการเสนอชื่อ

๓. สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

๔. ไม่เป็นบุพการี คู่สมรส หรือบุตรของผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้ดำรงทางการเมือง

๕. ไม่เป็นสมาชิก หรือผู้ดำรงตำแหน่งใดในพรรคการเมืองหรือเคยเป็นสมาชิกหรือเคยดำรงตำแหน่งและพ้นจากการเป็นสมาชิก หรือการดำรงตำแหน่งใด ๆ ในพรรคการเมืองมาแล้วยังไม่เกิน ๕ ปี นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง หรือวันที่ได้รับการเสนอชื่อ

๖. ไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพ้นจากการเป็นสมาชิกผู้แทนราษฎรมาแล้วไม่เกิน ๕ ปี นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง หรือวันที่ได้รับการเสนอชื่อ

๗. เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา ๑๐๒

๘. ไม่เป็นรัฐมนตรี หรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอื่น ซึ่งมีใช้สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น หรือเคยเป็นแต่พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวมาแล้วยังไม่เกิน ๕ ปี

หมายเหตุ ผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ด้วย

- ก. มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๕ ปีการศึกษา
- ข. เป็นบุคคลซึ่งเกิดในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้ง
- ค. เคยศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า ๕ ปีการศึกษา
- ง. เคยรับราชการหรือเคยมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้ง

๔. สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาลิ้นสุดลง เมื่อ

- ๑. ถึงคราวออกตามวาระ
- ๒. ตาย
- ๓. ลาออก
- ๔. ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๑๕
- ๕. กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๑๑๖ มาตรา ๒๖๕ หรือมาตรา ๒๖๖
- ๖. วุฒิสภามีมติหรือศาลมีคำวินิจฉัยหรือมีคำสั่งถอดถอนหรือพ้นจากสมาชิกภาพ
- ๗. ขาดประชุมเกินจำนวนหนึ่งในสี่ของจำนวนวันประชุม
- ๘. ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

อำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา

การกลั่นกรองกฎหมาย

- การพิจารณากลั่นกรองร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและร่างพ.ร.บ.ที่สภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบแล้ว (ม.๑๓๙ และ ม.๑๔๖)
- การพิจารณาให้ความเห็นชอบร่าง พ.ร.บ. งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ (ม. ๑๖๘)
- การพิจารณาอนุมัติหรือไม่ อนุมัติพระราชกำหนด (ม. ๑๔๔)
- การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญโดยยื่นญัตติร่วมกับส.ส. (ม. ๒๙๑)

การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน

- การตั้งกรรมาธิการเพื่อกระทำกิจการพิจารณาสอบสวนหรือศึกษาเรื่องใด ๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของสภา (ม. ๑๓๕)
- การตั้งกระทู้ถาม (ม. ๑๕๖)
- การเปิดอภิปรายทั่วไปในวุฒิสภาโดยไม่มีการลงมติ (ม. ๑๖๑ วรรคหนึ่ง)

การเลือก แต่งตั้ง ให้คำแนะนำ หรือให้ความเห็นชอบในบุคคลดำรงตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญกำหนด

๑. การพิจารณาเลือกและถวายคำแนะนำเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งให้บุคคลดำรงตำแหน่ง

- ประธานศาลรัฐธรรมนูญ (ม.๒๐๔)
- ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ (ม. ๒๐๖)
- คณะกรรมการการเลือกตั้ง (ม. ๒๒๙)
- ผู้ตรวจการแผ่นดิน (ม. ๒๔๒)
- คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ม. ๒๔๖ วรรคสาม)
- คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน (ม. ๒๕๒ วรรคสาม)
- คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (ม.๒๕๖)
- ประธานศาลปกครองสูงสุด (ม.๒๒๕)

๒. การพิจารณาเลือก

- กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม จำนวน ๒ คน (ม. ๒๒๑ (๓))
- กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการตุลาการศาลปกครอง จำนวน ๒ คน (ม. ๒๒๖(๓))

๓. การให้ความเห็นชอบ

- การแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิสภานิติศาสตร์และผู้ทรงคุณวุฒิสภารัฐประศาสนศาสตร์ หรือสังคมศาสตร์อื่น ๆ เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ อย่างละ ๒ คน
- การแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิสภานิติศาสตร์และผู้ทรงคุณวุฒิในการบริหารราชการแผ่นดินเป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุด จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของทั้งหมด (ม.๒๒๔ วรรค ๒)
- การแต่งตั้งตุลาการในศาลปกครองให้ดำรงตำแหน่งประธานศาลปกครองสูงสุด (ม.๒๒๕)
- การแต่งตั้งอัยการสูงสุด (ม. ๒๕๕ วรรค ๒)
- เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ม.๒๕๑)
- ผู้ได้รับการคัดเลือกเป็นกรรมการการเลือกตั้ง (ม.๒๓๑)

การที่วุฒิสภากิจจะพิจารณาให้บุคคลดำรงตำแหน่งใดตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ วุฒิสภากิจจะแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมากณะหนึ่งทำหน้าที่ตรวจสอบประวัติความประพฤติของบุคคลนั้น ๆ รวมทั้งรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานอันจำเป็น แล้วรายงานต่อวุฒิสภากิจเพื่อดำเนินการเลือกต่อไป (ม. ๑๒๑)

การถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง ม. ๒๗๐

บุคคลที่จะถูกถอดถอนออกจากตำแหน่ง มีดังนี้

- นายกรัฐมนตรี
- รัฐมนตรี
- สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- สมาชิกวุฒิสภา
- ประธานศาลฎีกา
- ประธานศาลรัฐธรรมนูญ
- ประธานศาลปกครองสูงสุด
- อัยการสูงสุด
- ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
- กรรมการการเลือกตั้ง
- ผู้ตรวจการแผ่นดิน
- กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน
- ผู้พิพากษา
- ตุลาการ
- พนักงานอัยการ
- ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงตาม พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

อำนาจหน้าที่อื่น ๆ

๑. กรณีเป็นอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาโดยเฉพาะ

- ตราข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา (ม. ๑๓๔)
- พิจารณาอนุญาต หรือไม่อนุญาตให้สอบสวน ส.ว. ในฐานะเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาในระหว่างสมัยประชุมหรือในกรณี ส.ว. ถูกจับขณะกระทำความผิด ให้รายงานไปยังประธานวุฒิสภาโดยพลันและประธานอาจสั่งให้ปล่อยได้ (ม. ๑๓๑)
- พิจารณาอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ศาลพิจารณาคดีที่ ส.ว. เป็นจำเลยในคดีอาญาหรือเป็นคดีอันเกี่ยวกับ พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญในระหว่างสมัยประชุม (ม. ๑๓๑)
- ขอเปิดประชุมรัฐสภาเป็นการประชุมสมัยวิสามัญโดยเข้าชื่อร่วมกับ ส.ส. (ม. ๑๒๙)
- การประชุมให้เป็นไปโดยเปิดเผยตามลักษณะที่กำหนดไว้ในข้อบังคับการประชุม เว้นแต่กรณีร้องขอให้ประชุมลับ (ม. ๑๓๓)
- กรณีวุฒิสภามีมติให้ รมต. เข้าประชุมในเรื่องใด รมต. ต้องเข้าร่วมประชุม (ม.๑๗๗)
- ประธานวุฒิสภามีอำนาจร้องขอให้พนักงานสอบสวน หรือศาลสั่งปล่อย ส.ว. ที่ถูกคุมขังในระหว่างสอบสวนหรือพิจารณาอยู่ก่อนสมัยประชุมได้เมื่อถึงสมัยประชุม (ม. ๑๓๑)
- ประธานวุฒิสภาต้องจัดให้มีการบันทึกการออกเสียงลงคะแนนของสมาชิกแต่ละคน และเปิดเผยบันทึกดังกล่าว เว้นแต่กรณีออกเสียงลงคะแนนเป็นการลับ (ม. ๑๒๖)

- ประธานวุฒิสภาอาจให้คำปรึกษาแก่นายกรัฐมนตรีในการให้มีการออกเสียงประชามติในกิจการที่อาจกระทบถึงประโยชน์ได้เสียของประเทศชาติหรือประชาชน (ม. ๑๖๕ (๑))
- ประธานวุฒิสภาต้องจัดให้มีการโฆษณาคำชี้แจงตามที่บุคคลอื่นอันมิใช่รัฐมนตรี หรือสมาชิกแห่งสภาได้รับความเสียหายจากกรณีที่สมาชิกสภานั้นกล่าวถ้อยคำนั้น ร้องขอ (ม. ๑๓๐)
- ประธานวุฒิสภา (ประธานในที่ประชุมวุฒิสภา) พิจารณาอนุญาตให้บุคคลแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม ตลอดจนอนุญาตบุคคลใดดำเนินการถ่ายทอดการประชุมสภาทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ที่ได้รับอนุญาตจากประธานฯ โดยอนุโลม (ม. ๑๓๐)
- ประธานวุฒิสภารับทราบกรณีที่นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีไม่สามารถมาร่วมประชุมชี้แจงหรือตอบกระทู้ถามได้เนื่องจากมีเหตุจำเป็นอันมิอาจหลีกเลี่ยงได้ (ม. ๑๖๒)
- ประธานวุฒิสภารับคำร้องของประชาชน (ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าสองหมื่นคน) เพื่อให้วุฒิสภามีมติถอดถอนบุคคลตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ (ม. ๒๗๐) ออกจากตำแหน่ง (ม. ๑๖๔)
- เสนอความเห็นต่อประธานวุฒิสภาหรือประธานรัฐสภาเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าร่าง พ.ร.บ. เป็นหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่าง พ.ร.บ. ที่ต้องยับยั้งไว้ (ม. ๑๔๙)
- เสนอความเห็นต่อประธานวุฒิสภา หรือประธานรัฐสภาเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าร่าง พ.ร.บ. มีความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้อง ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ (ม. ๑๕๔)
- เสนอความเห็นต่อประธานวุฒิสภาเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าพระราชกำหนดใดมิได้ตราขึ้นตามเงื่อนไขที่รัฐธรรมนูญบัญญัติ (ม. ๑๕๕)
- เสนอความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้วินิจฉัยว่าการเสนอ การแปรญัตติ หรือการกระทำด้วยประการใด ๆ มีผลให้ ส.ส. ส.ว. หรือกรรมการมีส่วนไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อม ในการใช้งบประมาณรายจ่ายประจำปี (ม. ๑๖๘ วรรคเจ็ด)
- ร้องขอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของ ส.ว. สิ้นสุดลงหรือไม่ (ม. ๙๑)
- ร้องขอต่อประธานรัฐสภาเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า กต. คนใดคนหนึ่ง พ้นจากตำแหน่งหรือไม่ (ม. ๒๓๓)
- ร้องขอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าความเป็น รมต. สิ้นสุดลงหรือไม่ (ม. ๑๔๑ (๘) ม. ๙๑ และ ม. ๙๒)
- ร้องขอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ความเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือไม่ (ม. ๑๐๖ (๙))
- ร้องขอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพิจารณาพิพากษาว่ากรรมการ ป.ป.ช. ผู้ใดกระทำความผิดทุจริตต่อหน้าที่หรือตำแหน่งราชการ (ม. ๒๔๙)
- ร้องขอต่อประธานวุฒิสภา เพื่อให้วุฒิสภามีมติถอดถอนสมาชิกวุฒิสภาออกจากตำแหน่ง (ม. ๒๗๑)
- รับทราบการแถลงนโยบายและผลการดำเนินงานตามนโยบาย รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคของค.ร.ม. ปีละ ๑ ครั้ง (ม. ๗๕)
- รับทราบรายงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน (ม. ๒๔๔(๒))

